

Hodnocení prací soutěže „Svoboda slova“ - cena Bronislavy Müllerové 2011

Literární soutěž

- 1) Dita Schulmeisterová, Vendula Holendová, Magdaléna Mrázková: *Samizdat včera, dnes a zítra*. (23) Tři studentky zpracovaly svůj pohled na roli samizdatu 1) v Československu, 2) v Rusku, 3) v Číně a na Kubě. Práce mají charakter kratších seminárních prací v rozsahu 3 – 4 stran. Nejbarvitěji je popsána role samizdatu u nás, s připomenutí rolí tří osobností, Jiřího Dienstbiera, Vlasty Chramostové a trampa Stanislava Zárybnického zvaného Houla. Autorka připomíná tragický konec posledně jmenovaného, kriticky se zamýšlí nad rolí Cibulkových seznamů a vyjadřuje vděčnost za existenci samizdatu i toho, že už dnes není potřeba. Je patrný skutečný zájem o osudy lidí, kteří se na výrobě a distribuci samizdatu podíleli. Není zcela uchráněna některých klišé hojně se vyskytujících ve veřejném prostoru i ve většině přihlášených prací, např. obrat „pád komunismu“. Samizdat v Rusku je zpracován spíše historicko-publicisticky, zajímavé je připomenutí historie sahající až do 19. století. Vedle známého Solženicyna jsou zde zmíněni i méně známí disidenti, jakými byli Eduard Limonov, Leonid Čertkov či Alexandr Ginzburg. Autorku to vede k otázce po roli literatury v našem životě i světě a k výzvě: „Nepřepisujme naši dobu, nezavírejme před ní oči“ Polemické otázky: Není úkolem literatury naopak svou dobu přepisovat? Neodvádí nás mnohdy popis „hrůz minulosti“ od kritiky současnosti? Třetí studentka se krátce zamyslela nad rolí samizdatu v Číně a na Kubě. Úvaha připomíná problémy a těžkosti lidí žijících v nesvobodné zemi. Podobně jako její kolegyně vcelku dobře pracuje se sekundární literaturou, ale přece jen fyzická i kulturní vzdálenost se v práci projevuje tím, že je zde zaznamenán pouze fenomén represe vůči těm, kdo o svobodu slova zápasí a chybí hlubší reflexe odlišné kulturní, společenské a politické situace. Na druhou stranu měla téma svým způsobem nejtěžší.
- 2) Světlana Kubišová: *Svoboda slova*. (25) Autorka se v krátké (2 strany) úvaze zamýšlí nad tím, že pohodlné je říkat to, co druzí chtějí slyšet, že mlčení často usnadňuje život, že maminka ji často říkala „jsi malý pán“, že statisticky je více blbců a problematičnost hesla „Nehas, co tě nepálí!“ Vedle chvályhodného obdivu k odvaze říci to, co je potřeba, kritiky mlčení k transportem Židů v době okupace, či k nepravostem minulého režimu se ovšem objevují i problematické věty, např. „Někdo to tupé stádo tvořit musí“. Aktuální úvaha ne dost jasně rozlišuje hranici mezi odvahou a neomaleností.
- 3) Barbora Holíková: *Děda Hapala*. (30) Autorka barvitě a emotivně popisuje příběh svého pradědečka, který byl statkářem od roku 1935, v roce 1956 odmítl vstoupit do družstva, v roce 1958 přestal být schopen plnit předepsané dodávky, po domovní prohlídce a výslechu StB uvězněn, odsouzen nejprve na 2 roky, poté za odmítnutí omluvy znovu, celkem 3 roky a 4 měsíce. Majetek propadl státu, díky předsedovi JZD rodina mohla zůstat na statku bydlet, ale přišla o vzácný klavír a traktor. Obdiv autorky založený na vyprávění babičky je zproblematizovaný perspektivou její sestry, která jí naopak vylíčí, co „hrdost dědy Hapaly“ způsobila rodině. Je tu pěkně ukázán a částečně reflektován konflikt mezi starostí o rodinu a o věci veřejné.
- 4) Lukáš Pavelka: *Slova svobody*. (33) Povídka ve stylu Orwela o Antonínu Svobodovi, náměstku krajského oddělení SNB, který na jedné straně pronáší prázdná slova na školení strany, na druhé straně píše texty do samizdatu a předává je v hospodě „U Jarouška“ a stará se o ochrnutou manželku a dceru. Podepisuje rozsudky smrti, jeden popravený je spolužák jeho dcery a ta mu řekne, že je „komunistická svině“. Nakonec je uvězněn pro samizdatovou činnost a je odvážen do Jáchymova. Povídka je vcelku

čtivá, je v ní zachyceno několik perspektiv, kladli jsme si však otázky, zda není příliš patetická. Pokud má popisovat dobu minulého režimu, čemuž odpovídají některé reálie, tak ani v padesátých letech nepodepisovali důstojníci SNB rozsudky smrti. Černobílý obraz minulosti mnohdy brání jasnějšímu a pravdivějšímu poznání jak minulosti, tak přítomnosti.

- 5) Daniel Javorský: *Daň za pravdu*. Autor ve strhující povídce popisuje životní příběh investigativního novináře ve fiktivním Falcone City, ostrovním státu, který se odtrhl od Spojených států a kde navenek vládne idylický pořádek, ale ve skrytu působí mocná ekonomická a politická mafie. Hlavnímu hrdinovi se daří několik let publikovat články ukazující a popisující činnost mafie, ale potom je na něj nasazen Rus Viktor, který ho zmrzačí a připraví o přítelkyni. Příběh je rámován návštěvou studenta, který ho obdivuje a chce napsat diplomovou práci o Podsvětí Falcone City. Hlavní hrdina leží upoután na lůžku, hlídán dobře vybranou ošetřovatelkou, studentovi, který se k němu dostane po dvou letech čekání, nic neřekne. Povídka, která je věnována novinářům, kteří kvůli své práci přišli o život, má burcující charakter. Může však působit i v opačném směru: Ta korupce je všude, nedá se s tím nic dělat. Každopádně povídka v rozsahu 28 stran u studenta obchodní akademie prozrazuje výjimečný literární talent.

Experiment svoboda (hodnocení V.Umlaufa)

Sedláček David: *Zapomenutá historie kraje, klub fotografů Amfora* Student sesbíral a utřídil dostupné materiály o klubu fotografů v Rakovníku. Autor popisuje historii i současnou činnost klubu, uspořádané výstavy, účast na soutěžích, představuje významné členy klubu spolu s ukázkami jejich prací i plán akcí fotoklubu do budoucna. Výsledkem práce je kvalitní textový materiál *s možností publikace v regionu*. Oceňujeme zde příspěvek k posílení vědomí lidské sounáležitosti, navázání vztahu mezi generacemi, zakotvení tématu činnosti na region a připomenutí kultury (umění fotografie) jako samozřejmé umělecké činnosti patřící k chodu normálního všedního života. Z textu je zřejmý silný osobní zájem, vytrvalá a systematická práce.

PhDr. Martin Šimsa, Ph.D., PhDr. Václav Umlauf, MTh, Ph.D.